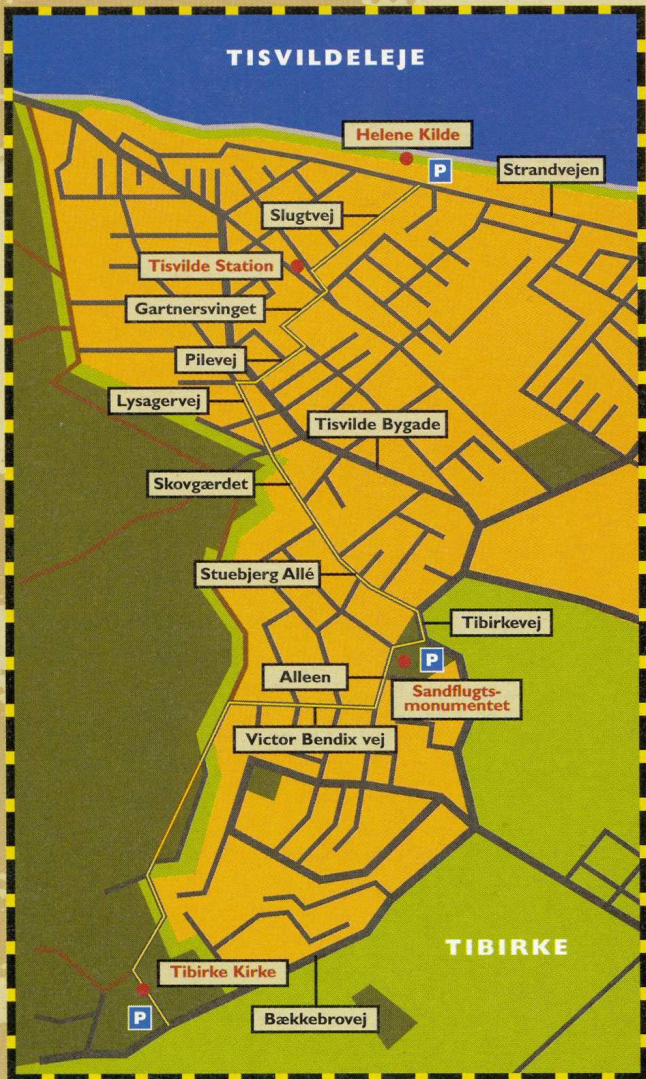

KORT OVER TUR I

B B D O Production

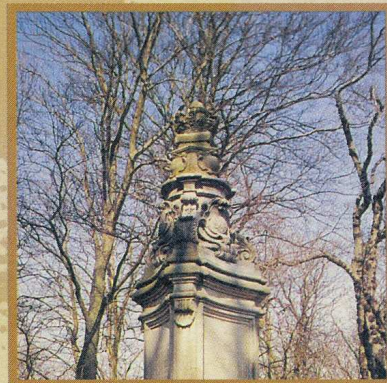

TUREN: Ca. 4 km
TOG: Fra Hillerød
MØDESTED/PARKERING:
 Tisvilde Station eller Tibirke Kirke

SØREN
KIERKEGAARD

i Søren
Kierkegaards
fodspor

- Tibirke Kirke
- Sandflugtsmonumentet
- Helene-Grav
- Helene-Kilde

SØREN
KIERKEGAARD

”I SØREN KIERKEGAARDS FODSPOR”

er en række små projekter, der hver især beskriver en tur i det Nordsjællandske landskab, en tur, der forsøger at følge Søren Aabye Kierkegaards (1813-1855) vandretur i området, da han gæstede det i forrige århundrede.

Find et smukt og uforstyrret sted, sæt dig godt tilrette, i græsset, i skovbunden, i sandet, et sted, hvor du sidder stille, roligt og rart. Lyt til stedet, oplev lugten, lyset og lad det virke tavst på sindet. Vent et øjeblik, vent til

tavsheden gør dig lidt urolig og rastløs, undgå støj, hold fast og lad uroen vokse til en lille angst. Stil så spørgsmålet: Hvad er det?

Angst er en følelse af fremmedhed, isolation og tomhed, følelsen af ”intet”, og ”intet” kræver svar.

Men angst er også en ubehagelig ting, og derfor har vi støj parat, når den viser sig. Snak er den mest almindelige, men både sang og tanker virker på

samme måde. Støj og tavshed kan ikke sammen, og man er nødt til at ville tavsheden, hvis man skal lære af den.

Kierkegaard vil og lærer følgende: Tavshedens angst er et udtryk for, at vi lyver for Gud. Vi vil ikke det, han vil; vi vil ikke frit vælge at være til for Gud som hans skabning. Vi vil ikke vælge lydigheden. Vi har nok i os selv, og elsker vores egen vilje. Men vi magter ikke skilsmissen, bruddet, og derfor lyver vi.

Angst er løgnerens følelse af løgneren, løgnerens følelse af et fravalg, følelsen af et muligt liv midt i en forgæves flugt. Angst er syndens angst. Men angst er også håb, en slags følelsesbevidsthed om sandheden, en følelse af den gudsbestemte virkelighed som mulighed.

Normalt forbinder vi angst med noget sygeligt, og

prøver at undgå den for enhver pris. Men angst er ikke en skadelig ting, hvis den er følelsen af Guds vilje i det enkelte menneskes bevidsthed. Og derfor er man nødt til at lære af angsten for at lære sig selv at kende og blive virkelig. At forsøge at flygte fra den, er ligeså umuligt som at flygte fra Gud og sin egen virkelighed.

Angsten er altså en uafvendelig opgave. For Kierkegaard: livets vigtigste opgave. Hans Løsning er den svære tro på Gud gennem Jesus som sandheden og syndernes forladelse. Kort sagt: Angst er muligheden for troen på Jesus.

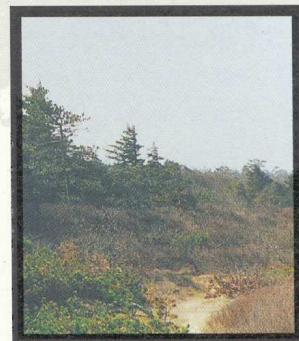
Man skal altså ikke bare være tavs for at høre havets brusen, græshoppernes spil, fuglenes sang eller vinden. Man skal bag om lydene, ind til tavsheden for at lære sig selv at kende. Tavshed handler om større ærlighed - men også om ydmyghed. Den handler om at finde den usynlige grund for hele skabningen, bag lyden og bag det synlige.

Lyd og tavshed er ikke det samme. Og naturen er ikke lydløs, og dens lyd ødelægger ikke tavsheden, tværtimod, den hører med, ja, den forøger den. Tavshed er med andre ord en helt speciel dimension i naturen; for Kierkegaard et slags vidnesbyrd om en usynlig skaber, et vidnesbyrd, der betyder mest for den, der har glemte sin egen virkelighed.

Men vidnesbyrd forudsætter kunsten at lytte, og det er en svær kunst.

DET VI FORSTÅR, HAR VI ORD PÅ.

Men i naturens tavshed oplever vi et eller andet, som vi ikke forstår. Dette ”intet” føder angst. Oplevelsen er ikke oplevelsen af ”ingenting”, men oplevelsen af noget som ”intet” er - fordi vi ikke forstår det. Vi mangler ord. Når vi forsøger med ord, støjer vi, vi hører noget,

og lader "intet" forsvinde i ord. Men når "intet" er væk, er tavsheden væk, og med tavsheden, det værdifulde i naturen, der svarer til angsten. Vi snakker Gud bort.

Det er svært at tro på at tavshed er et gode, og en mulighed for at tå vanefrostens ufølsomhed op. Det gode i naturen bliver meget hurtigt et spørgsmål om nytte, pjat og nydelse, et spørgsmål om noget "synligt" og forståeligt. Og det gør det svært at lytte. Men sandheden

vil altid være uforståelig og usynlig for en forbenet synder. Og derfor kræver tavshed vilje - og tro på det usynlige.

Ord skaber orden og tryghed og fjerner angst, men er også udtryk for en forkert og overdreven tro på sprogets formåen, en slags afgudsagtig eller guddommelig tillid til, at de små begreber kan forklare alt, ja, selv Gud. Men ord gør både Gud og livet mindre end sproget, og mindre end den, der bruger det. Og derfor er tillid til sproget hovmod,

mistillid derimod tillid til tavsheden. Og tillid til tavsheden er tiltro til noget højere, starten på et religiøst liv.

Kierkegaard siger et sted: *"Du skal i dybeste Forstand gøre dig selv til Intet, blive til Intet for Gud, lære at tie; i denne Taushed er Begyndelsen"*

Naturens tavshed er ikke en sikker vej til Kierkegaard, men den kan være en vej til den følelse, der beriger tilværelsen og giver mere liv. Og på den måde er angsten ligeså aktuelt for den, der går en tur i dag, som den var for Kierkegaard, selvom man forstår den på en anden måde, med en anden tro.

Tavsheden gentager sig selv, og stiller altid det samme spørgsmål uanset, hvem, der står tavst og lytter. Kierkegaard gik sin tur, fandt ro og angst, gik hjem igen,

4

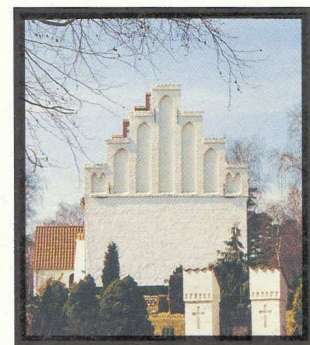
og brugte resten af sit liv på at forstå den. Hans svar på angsten er kun et af flere mulige. Og det vigtige er ikke, om man er enig eller uenig. Men at man prøver at gøre det samme: finde svar på angsten.

Turen skal i fremtiden danne rum om forskellige arrangementer, hvor Søren Kierkegaard er omdrejningspunkt og tema. Informationsfeltet giver nærmere oplysninger om datoer, begivenhedernes art, pris og sted.

I forbindelse med projektet er der udgivet en bog med titlen I Søren Kierkegaards Fodspor. Den beskæftiger sig mere filosofisk dybtgående med Kierkegaards natursyn og filosofi, og kan købes hos Gilleleje boghandel, Græsted-Gilleleje Biblioteker, Gilleleje Turistbureau, Helsingør Turistinformation eller direkte fra Søren Kierkegaard Fonden i Gilleleje.

TISVILDE BY

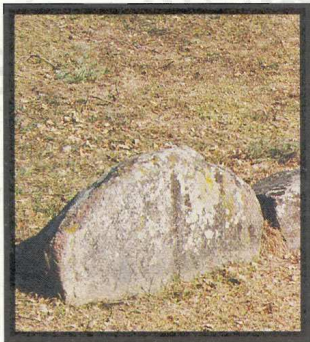
"Under mit ophold her paa Gilleleie har jeg besøgt Esrom, Fredensborg, Frederiksværk, Tisvilde. Den sidste By er fornemlig bekendt ved Helene-Kilde, til hvilken hele Omegnen valfarter ved St. Hansdags Tider. Naar man kommer lige udenfor Landsbyen, henledes Opmærksomheden strax paa en temmelig høi trekantet Støtte, der ved sin Inscription underretter om, at Flyvesandet her engang har anrettet store Ødelæggelser og i sine Bølger begravet en heel Landsby, Tibirke; men at det tillige ved vor fortræffelige Regjerings utrættelige Virksomhed er bleven standset. Naar man nu fra dette Høidepunkt, efter ved Støttens Inscription og den paa begge Sider frodige Boghvede at være underrettet om Terrainets Beskaffenhed, skuer ned i Dalen, hvor Tidsvilde By ligger og vort Øie der møder en venlig, smilende Natur: de smaa men ret nette Huse ligger hvert især omgivne med frisk Grønt (ikke som

5

naar man nærmer sig til større Byer, hvor den hele Masse af Bygninger imponerer os med sit skarpe Omrids, men hvor en Mængde af - om jeg saa maa sige - Individualiteter venligen rækker hinanden Haanden til en smilende Totalitet), thi hele den Strækning, hvor Flyvesandet meest har raset, er nu beplantet med Fyr, - saa fristes man næsten til at troe, at det Hele var en Fiction, en underlig Fiction: at netop i den Egn, hvor Sundheden er at søge, at netop der saa Mange have fundet deres Grav. Det Hele staaer, seet i Aftenbelysning, som en for Øiet anskueliggjort Legende, et Slags Jobs Historie, hvori fornemlig Tibirke Kirke spiller Hovedrollen. Ene paa en stor Sandbakke staaer den der som et Gravminde over den ulykkelige By men tillige som et Exempel paa en Kirke, der er bygget paa en Klippe, over hvem Storm og Sand Intet formaaer. Men da Kirken holdt sig, fremspirede ogsaa en Skov, der hvor for Flyvesandet havde været.”
(Pap.I, A 63, p.32)

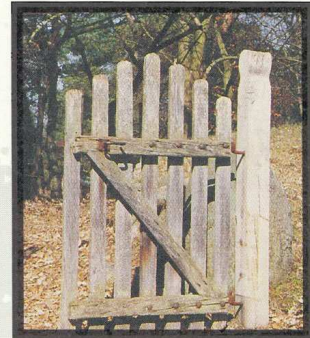

”Derude hos Lilien og Fuglen, der er Taushed, sagde vi. Men denne Taushed, eller, hvad vi stræbte at lære af den, at blive taus, er den første Betingelse for i Sandhed at kunne lyde.”
(14,148)

”Thi det skulde dog vil ikke være Nogens alvorlige Mening dette med at hvad Fuglen og Lilien glæder sig over, og hvad der ligner dette, at det Ingenting er at glæde sig over! Altsaa, at Du blev til, at Du er til, at Du ”idag” faaer det Fornødne, for at være til; at Du blev til, at Du blev Menneske; at Du kan see, betænk, at Du kan see, at Du kan høre, at Du kan lugte, at Du kan smage, at Du kan føle; at Solen skinner for Dig - og for Din skyld, at, naar den bliver træt, at saa Maanen begynder, og at saa Stjerneerne tændes; at det bliver Vinter, at hele Naturen forklæder sig, leger fremmed - og for at fornøje Dig; at det bliver Foraar, at Fuglen kommer i talrig Flok - og for at glæde Dig, at det Grønne spirer

frem, at Skoven voxer sig skøn, og staaer Brud - og for at glæde Dig; at det bliver Efteraar, at Fuglen reiser bort, ikke fordi den gjør sig kostbar, o, nei, men for at Du ikke skal blive kjed af den, at Skoven gemmer sin Pynt for næste Gangs Skyld, det er, for at den næste Gang kan glæde Dig: dette skulde være Ingenting at glæde sig ved! O, hvis jeg turde skjende; men af Ærbødighed for Lilien og Fuglen tør jeg det ikke, og derfor vil jeg, istedetfor, at sige, at dette er Ingenting at glæde sig ved, istedet derfor vil jeg sige: hvis dette ikke er at glæde sig ved, saa er der Ingenting at glæde sig ved.”(14,161)

”I Næringsssorgen vil saa den Bekymrede ikke noies med det at være Menneske, men vil være eller have Forskjelligheden, vil være riig, formuende, velhavende, nogenlunde betrygget og saa fremdeles. Han seer nemlig ikke til Himmelens Fugle - bort fra Menneskelivets Forskjellighed, men han seer sammenlignende til de andre, til Forskjelligheden, og hans Næringsssorg er et Sammenligningens Forhold.” (11,165)

”Al verdslig Bekymring har sin Grund i, at et Menneske ikke vil noies med det at være Menneske, i, at hans ved Sammenligningen bekymrede Attraa er til Forskjelligheden.” (11,157)

Projektet er støttet af Kulturby-96

Tilrettelæggelse og kontaktperson: Lis Møller-Jørgensen
tlf. 42 29 15 58. Udgivet af Søren Kierkegaard Fonden 1996.
Fagkonsulent: Cand.mag. Kim Leck Fischer

(Citater fra Søren Kierkegaard forfatterskab er hentet i Samlede Værker, 3. Udg. ved A.B.Drachmann, J.L.Heiberg og H.O.Lange, Gyldendal, Haslev 1982. Henviisningerne angiver først bindets nummer derefter sidetal (f.eks. (6,16), hvilket svarer til bd.6 side 16) Citaterne fra Kierkegaards papirer er hentet fra Søren Kierkegaards Papirer, 2. forøgede udg. ved Niels Thulstrup, Gyldendal, København 1968. Henviisningerne starter med forkortelsen: Pap. efterfulgt af bindets nummer, eventuelt underbind, bindets afdeling, notens nummer og eventuelt sidetal.) Kierkegaard tegnet af Niels Christian Kierkegaard i 1838. Foto: Lis Møller-Jørgensen og Cristian Stæhr.

